

Høringsinnspill fra Forskningsrådet

Meld. St. 14 (2024–2025) *Sikker kunnskap i en usikker verden* er en ambisiøs og nødvendig strategi for å møte de utfordringene vår verden står overfor. Gjennom økt satsing på forskning, utdanning og internasjonalt samarbeid, søker denne stortingsmeldingen å sikre at Norge er best mulig rustet til å håndtere usikkerhet og fremme digital og bærekraftig utvikling av norsk samfunns- og arbeidsliv. Det er gjennom solid kunnskap og kritisk tenkning at vi kan navigere fremtidens utfordringer og sikre en bærekraftig utvikling for kommende generasjoner.

Ved å gjennomføre de strategiene og tiltakene som presenteres i denne meldingen, kan vi bygge et kunnskapssystem som er robust, motstandsdyktig og i stand til å møte de komplekse utfordringene som ligger foran oss. Dette krever en koordinert innsats fra alle sektorer av samfunnet, inkludert regjeringen, academia, næringslivet og sivilsamfunnet. Sammen kan vi sikre at Norge fortsatt er et land som bygger på solid kunnskap og er i stand til å navigere i en usikker verden.

I tråd med dette mener Forskningsrådet at stortingsmeldingen er et godt veikart for videreutvikling av det norske forskningssystemet. Forskningsrådet er rede til å sette kraft, fart og retning, og sammen med de øvrige aktørene i forskningssystemet og myndighetene, bidra til å bygge det forskningssystemet Norge trenger for fremtiden.

Mye som fungerer bra i dagens forskningssystem

Forskningsrådet deler premisset i meldingen om at det er mye i det norske forskningssystemet som fungerer bra, men at det er behov for en videreutvikling av systemet innenfor noen områder. Forskningsrådet oppfatter og støtter at regjeringen i så henseende særlig løfter fra forskningssikkerhet og mer samarbeid mellom sivil og militær forskning, utfordringer fra det digitale skiftet, omstilling av næringslivet, øke forskningskompetanse i samfunns- og arbeidsliv og viktigheten for å opprettholde tillitten til forskning.

Forskningsrådets rolle

Forskningsrådet er glade for regjeringen i denne meldingen slår fast at Forskningsrådet er godt rigget for å ivareta primæroppgavene finansiering av FoU, rådgiver for myndighetene og møteplass og koblingsboks, og at Forskningsrådet skal være ett sterkt og faglig uavhengig forskningsråd. Forskningsrådet er rede til å møte regjeringens forventninger om at Forskningsrådet skal videreutvikle rådgivings- og finansieringsrollen. Forskningsrådet vil i tråd med dette fortsette å *utvikle og forbedre virksomheten*, for å kunne ivareta nye og endrede oppgaver i forsknings- og innovasjonssystemet.

Overordnet om styring og koordinering på tvers av departementer

I arbeidet fram mot stortingsmeldingen har behovet for å forbedre praktiseringen av sektorprinsippet blitt nevnt flere ganger. Dette berøres også flere steder i meldingen, men forbedring av styringssystem og koordinering på tvers av departementer er etter Forskningsrådets mening noe svakt belyst i meldingen.

Et forskningssystem rustet for det digitale skiftet

Regjeringen løfter fram flere tiltak under på dette området, og Forskningsrådet vil særlig støtte at det utarbeides en nasjonal strategi for forskning, innovasjon og næringsutvikling innen kvanteteknologi, samt at viktige datainfrastrukturer organiseres på nye måter. Forskningsrådet er her allerede i gang med utredningen av en nasjonal infrastruktur for regnekraft.

Forskningsikkerhet i en tid med økende internasjonal spenning

Kapittel 4 i meldingen setter søkelys på hvordan den skjerpede sikkerhetspolitiske situasjonen påvirker forskningssystemet og hvilke tiltak som er nødvendige for å tilpasse seg denne utviklingen. Forskningsrådet gis her en ny rolle og nye oppdrag knyttet til å videreutvikle virkemidler for skjermet og gradert FoU, bygge kompetanse om forsvarssektorens FoU-aktivitet og forvaltning, samarbeide tettere med relevante aktører i forsvarssektoren, fungere som koblingsmekanisme mellom sivile og militære FoU-aktører og videreutvikle rollen som forskningspolitisk rådgiver for politikkutviklingen på dette feltet.

Et forskningssystem som fremmer omstilling i næringslivet

Å få til et kraftig løft for FoU i norsk næringsliv er vesentlig for å få til den vesentlige omstillingen det norske næringslivet har behov for, og Forskningsrådet ser fram til å fortsette å spille en sentral rolle i å fremme samarbeid mellom næringslivet og forskningsmiljøer, for å styrke bedriftenes innovasjonsevne og øke sannsynligheten for innovasjoner. Forskningsrådet stiller seg svært positive, og bidrar gjerne, til en utredning av nye tiltak for å stimulere til samarbeid og øke den private finansieringen. Det samme gjelder en videreutvikling og konkretisering av Forskningsrådets vedtektsfestede strategiske ansvar for instituttsektoren.

Forskerkompetanse i bredden av næringslivet

Forskningsrådet deler regjeringens syn på at det er behov for forskerkompetanse i arbeidslivet, for å få til omstilling både i næringslivet og i offentlig sektor. Forskningsrådet er også positive til at det settes ned et ekspertutvalg som skal gjøre en helhetlig vurdering av dagens behov og anbefale hvordan framtidens doktorgradsutdanning skal se ut. Forskningsrådet deler også regjeringens syn på viktigheten av at internasjonalisering og muligheten for internasjonale forskere i Norge. Forskningsrådet stiller seg derfor positive til den foreslåtte endringen i UH-loven, med forslag om å fjerne kravet om å gjennomføre språkopplæring i norsk for postdoktorer og stipendiater.

Forskning som samfunnet har tillit til og bruker

Forskningsrådet deler regjeringens syn på verdien av forskning og sikker fagkunnskap i en tid preget av desinformasjon, totalitære ideologier på frammarsj og større polarisering, og at det er behov for tiltak som tilrettelegger for kortere vei mellom forskning og samfunnet ellers. Forskningsrådet er derfor rede til å videreutvikle sitt ansvar for åpen forskning og innbyggerinvolvering, samt forskningsformidling- og kommunikasjon.